

Arvio hallituksen talousarvioesityksessä ehdottaman osinkoveromallin vaikutuksista yrittäjien veroasteisiin

Sami Grönberg, Seppo Kari ja Olli Ropponen, VATT

1 Verotukseen ehdotetut muutokset

Tässä muistiossa tarkastellaan hallituksen budjettiriihessä 29.8.2013 esittämän uuden osinkoveromallin (RIIHI 3) vaikutuksia yrittäjän verotukseen. Ehdotuksen mukaan listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko on 25-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa siihen määrään saakka, joka vastaa nettovarallisuudelle laskettua 8 prosentin vuotuista tuottoa. Osinko on 85-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin tällaisten osinkojen määrä ylittää 150 000 euroa. Vuotuisen 8 prosentin tuoton ylittävät osingot ovat puolestaan 75-prosenttisesti veronalaista ansiotuloa. Uutta mallia verrataan nykyiseen listaamattoman yhtiön osinkoverotukseen taulukossa 1.

			NYKY	RIIHI 3
Yhteisövero			24,5	20
Tuottoaste	(raja1)		9	8
Alittava osinko on			Pääomatuloa	Pääomatuloa
Ylittävä osinko on			Ansiotuloa	Ansiotuloa
Euromääräinen raja	(raja2)		60000	150000
	<raja1	<raja2	0	25
Veronalainen osuus,	<raja1	>raja2	70	85
	>raja1		70	75

Taulukko 1: Tarkasteltavat osinkoveromallit.

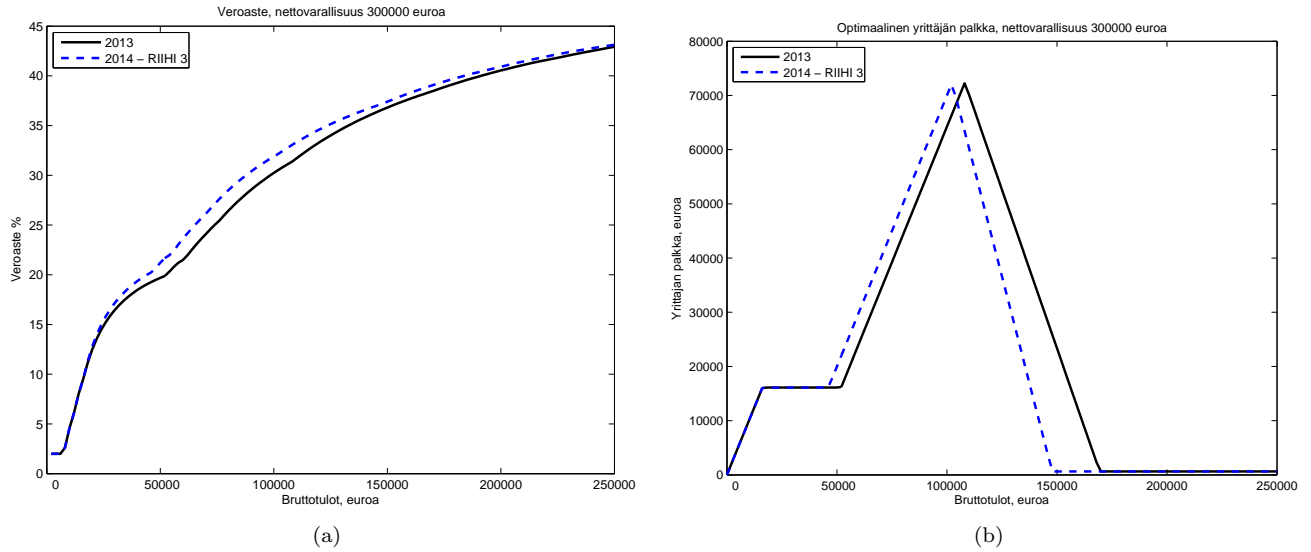
Taulukossa 1 esitelty RIIHI 3 eroaa kehysriihessä 4.4.2013 ehdotetusta mallista tuottoasterajan ylittävän osingon verotuksen osalta. Kehysriihen ehdotuksessa niin sanotusta ansiotulo-osingosta olisi luovuttu ja myös tuottoasterajan ylittävät osingot olisivat olleet 85-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa. RIIHI 3:ssa nämä tulot verotetaan nykyjärjestelmän tavoin ansiotulona, veronalaisen osuuden noustessa 70 prosentista 75 prosenttiin. Kehysriihessä ehdotetun osinkoveromallin vaikutuksia on arvioitu aiemmin ilmestyneessä tutkimusraportissa.¹

Luvussa 2 tarkastellaan esimerkkilaskelmien avulla veromuutosten vaikutuksia YEL-yrittäjän kokonaisveroasteeseen, jolla tarkoitetaan verojen ja maksujen osuutta yrityksestä nostettavasta tulosta. Kokonaisveroaste ottaa huomioon sekä yrittäjälle että hänen omistamalleen yritykselle aiheutuvat verot ja maksut. Luvussa 3 tarkastellaan veronmuutoksia YRTTI-aineiston avulla.

2 Esimerkkilaskelmia veroasteiden muutoksista

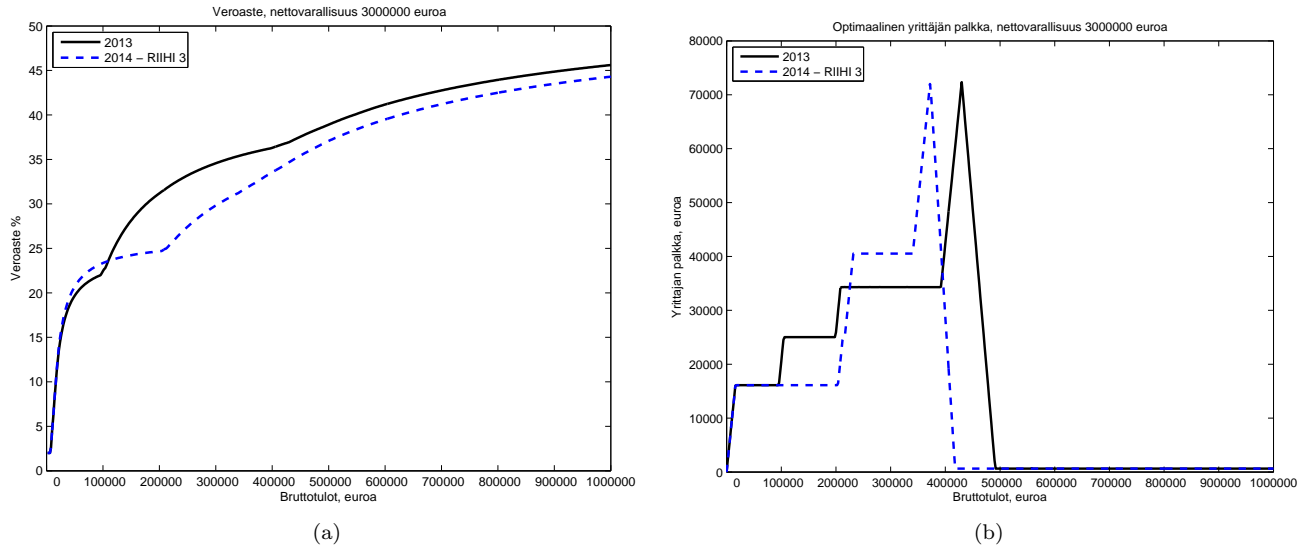
Tämän luvun esimerkkilaskelmat perustuvat julkaisun Grönberg ym. (2013) luvussa 3 sovellettuun tarkastelutapaan. Yrittäjä valitsee palkan ja osingon yhdistelmän kullakin bruttotulon ja nettovarallisuuden tasolla siten, että verojen ja maksujen jälkeinen tulo on mahdollisimman suuri. Yrittäjän bruttotulo sisältää yrittäjän palkan ja osingon sekä niihin kohdistuvat verot ja maksut. Myös osingosta maksettava yhteisövero on otettu huomioon. Tarkasteltavat nettovarallisuustasot ovat 300 000 euroa ja 3 miljoonaa euroa.

¹Grönberg-Kari-Ropponen (2013): *Kehysriihessä ehdotettujen osinkoveromuutosten arviointia*, VATT Valmisteluraportteja 18

Kuvio 1: Yrittäjän kokonaisveroaste ja optimaalinen palkka, nettovarallisuus 300 000 €.

- Kuviossa 1a esitetään kokonaisveroasteet eri bruttotuloilla, kun nettovarallisuudeksi oletetaan 300 000 euroa. Kuviossa 1b esitetään yrittäjän optimaalisen palkan määrä bruttotulon eri tasoilla.
- Nykyjärjestelmä ja RIIHI 3 eivät poikkea toisistaan pienillä tulotasolla, joilla yrittäjä maksaa itselleen pelkästään palkkaa (alle 20 000 euron tulot).
- Tämän jälkeen yrittäjän kannattaa maksaa itselleen osinkoa, kunnes sitä kertyy tuottoasteen verran eli 9 % tai 8 % nettovarallisuudesta.
 - Nykyjärjestelmässä huojennettu osinko verovapaata ja RIIHI 3:ssa 25-prosenttisesti pääomatuloa. Nykyjärjestelmään verrattuna pienimpien osinkojen verotus kiristyy yhteisöverokannan alenemisesta huolimatta. Tästä syystä yrittäjän verotus kiristyy hieman tulojen ylittäessä 20 000 euroa.
 - Huojennettua osinkoa voi 300 000 euron nettovarallisuudella maksaa nykyjärjestelmässä korkeintaan 27 000 euroa ja RIIHI 3:ssa 24 000 euroa. Tämä ylärajan pieneminen nostaa veroastetta. Huojennetun osingon veroasteen kiristymisellä ei kuitenkaan ole kovinkaan suurta vaikutusta kokonaisveroasteeseen. Järjestelmien välillä ei käytännössä ole eroja, jos veroasteita tarkastellaan tätä pienemmillä nettovarallisuuksilla.
- Tuottoasterajan ylittyessä yrittäjän kannattaa alkaa lisätä palkkaa välttääkseen ansiotulo-osingon muodostumisen. Nykyjärjestelmässä tämä tapahtuu hieman yli 50 000 euron tulostasosta alkaen, RIIHI 3:ssa hieman alle 50 000 eurosta alkaen. Tuottoasteeprocentin aleneminen johtaa siihen, että RIIHI 3:ssa palkkaa kannattaa alkaa lisätä hieman nykyjärjestelmää aikaisemmin. Palkkaa kannattaa lisätä kunnes bruttotulo ylittää noin 100 000 euroa.
- Tulojen ylittäessä 100 000 palkkaa kannattaa pienentää, jotta yrittäjän tulot eivät ylittäisi valtion tuloveroasteikon ylintä porrasta. RIIHI 3:ssa palkkaa kannattaa vähentää nykyjärjestelmää nopeammin, sillä ansiotulo-osinko on nykyjärjestelmää kireämmin verotettua. Yhteisöverokannan alenemisesta johtuen suuremmilla tulotasolla nykyjärjestelmän veroaste alkaa lähestyä RIIHI 3:n veroastetta jäaden kuitenkin hieman sitä alemmalle tasolle.

Kuvio 2: Yrittäjän kokonaisveroaste ja optimaalinen palkka, nettovarallisuus 3 000 000 €.

- Kuviossa 2a esitetään kokonaisveroasteet eri bruttotuloilla, kun nettovarallisuudeksi oletetaan 3 000 000 euroa. Kuviossa 2b esitetään yrittäjän optimaalisen palkan määrä bruttotulon eri tasoilla.
- Vertailtaessa kuvioon 1a havaitaan, että nettovarallisuuden kasvaessa verojärjestelmien erot tulevat selkeämmin esille. Myös yrittäjän optimaalisen palkan maksamisen osalta erot ovat suuremmat nettovarallisuuden kasvaessa.
- Kuten edellä, veroasteet eivät muutu kaikkein pienimmillä tuloilla (alle 20 000 euroa).
- Molemmissa verojärjestelmissä kannattaa tämän jälkeen maksaa osinkoa huojennetun osingon verran.
 - Nykyjärjestelmässä tuottoasterajaa pienemmät osingot ovat 60 000 euroon asti verovapaata. Tämän ylittävältä osalta nämä ovat 70-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa.
 - RIIHI 3:ssa huojennettu osinko on 150 000 euroon asti 25-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa. Tästä syystä RIIHI 3:n veroaste on noin 110 000 euron tulotasoon asti nykyjärjestelmää korkeampi.
 - RIIHI 3:ssa osinko on kuitenkin huojennettua selvästi suuremmille tuloille asti, joten osa nykyjärjestelmän 70-prosenttisesti veronalaisesta pääomatulosta siirtyy RIIHI 3:ssa huojennetuksi osingoksi. Tästä syystä kokonaisveroaste alenee nykyjärjestelmään verrattuna tulojen ylittäessä 110 000 euroa.
 - Ero kasvaa 110 000 euron tuloista alkaen aina siihen asti kunnes 150 000 euron osingon raja täyttyy. Tämän jälkeen osinko on RIIHI 3:ssa 85-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa.
- Tulojen ylittäessä noin 210 000 euroa veroaste-ero alkaa pienentyä. Kaikista suurimmilla tuloilla RIIHI 3:n mukainen verotus on hieman kevyempää kuin nykyjärjestelmän.

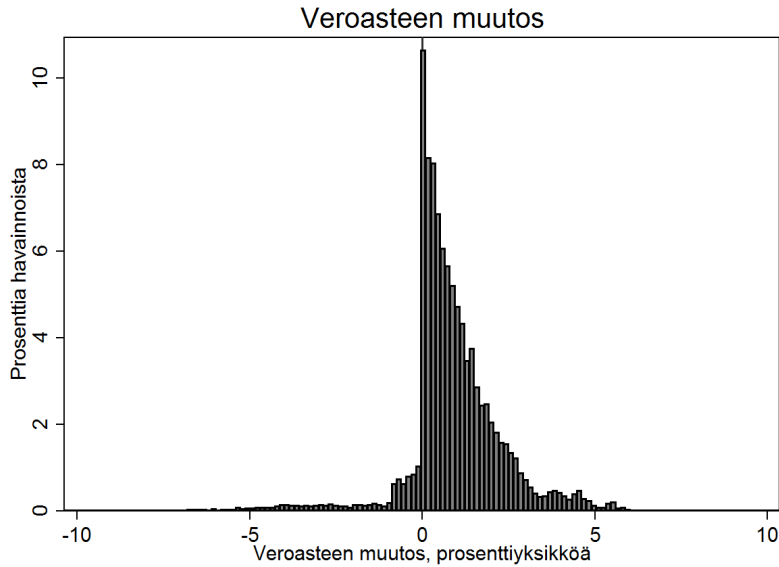
3 Aineistolaskelmia veroasteiden muutoksista

Tässä luvussa tarkastellaan osinkoverouudistusten vaikutuksia yrittäjien verorasitukseen vuoden 2010 YRTTI-aineiston avulla. Laskelmien tulokset ottavat huomioon aineiston yrittäjien tulo- ja varallisuuskajaan. Aineiston käyttö mahdollistaa myös muiden yritystulon veroasteeseen vaikuttavien tietojen tuomisen mukaan tarkasteluun, esimerkkinä yrittäjien muista lähteistä saamat ansio- ja pääomatulot.

Laskelmien taustalla olevia periaatteita on käsitelty tarkemmin Grönberg ym. (2013) aiemmassa tutkimusraportissa (sen luvussa 4). Yrittäjän verorasituksen muutosta kuvataan, kuten edellä, kokonaisveroasteen muutoksella. Yhden vuoden poikkileikkausaineiston hyödyntämiseen liittyvien ongelmien² takia laskelmat tehdään

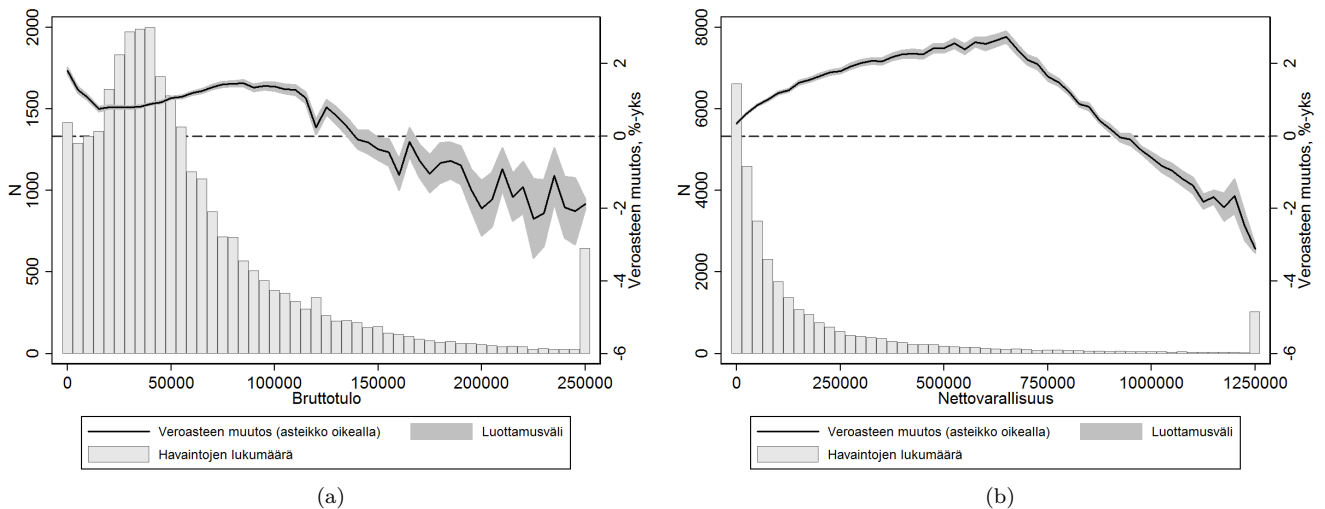
²Keskustelua mahdollisista ongelmista, jotka henkilöverotuksen kiristyessä edelleen korostuvat, on käyty Grönberg ym. (2013) tutkimusraportin luvussa 4.3.

siten, että yrityksen tulos asetetaan bruttotulon suuruiseksi. Laskelmat vastaavat Grönberg ym. (2013) tutkimusraportin luvun 4.3 tarkasteluja. Tämä tarkoittaa, että yritykseen ei jää jakamatonta voittoa ja että tulos riittää täsmälleen osingon ja palkan maksamiseen.

Kuvio 3: Veroasteen muutosten jakauma, RIIHI 3

- Kuvio 3 perustuu aineiston yrittäjille laskettuun veroasteen muutokseen siirryttäessä nykyjärjestelmästä RIIHI 3:een.
- Veroaste pääosin pysyy ennallaan tai nousee.
- Suurimmat veroasteen muutokset ovat noin 5 prosenttiyksikköä molempiin suuntiin.
- Veroaste kevenee eniten sellaisilla yrittäjillä, jotka maksavat osinkoa korkeintaan 8 prosenttia nettovarallisuudesta, mutta kuitenkin selvästi yli nykyjärjestelmän huojennetun osingon euromääräisen ylärajan. Heillä rajan siirtyminen 60 000 eurosta 150 000 euroon alentaa kokonaisveroastetta tulojen ylittäessä noin 110 000 euroa (vrt. myös kuva 2a). Tällaisten yrittäjien määrä aineistossa on kuitenkin hyvin pieni.
- Veroaste nousee pääsääntöisesti sellaisilla yrittäjillä, joiden tuloista suuri osa koostuu nykyjärjestelmässä verovapaasta osingosta. Tällaisen osingon kokonaisveroaste nousee 24,5 prosentista reiluun 26 prosenttiin.

Kuvio 4: Veroasteen keskimääräiset muutokset, RIIHI 3

- Kuvioissa 4a ja 4b esitetään veroasteen keskimääräinen muutos (käyrä) bruttotulon (kuvio 4a) ja nettovarallisuuden (kuvio 4b) mukaan. Kuvioden pylväävät kuvaavat havaintojen lukumääriä.

- Veroaste keskimäärin nousee pienillä bruttotuloilla ja kevenee tämän noustessa yli 140 000 euron (Kuvio 4a).
- Nettovarallisuuden mukaan tarkasteltuna (kuvio 4b) veroaste keskimäärin nousee pienillä nettovarallisuuksilla ja kevenee yli 900 000 euron nettovarallisuuksilla. Kaikista suurimman keskimääräisen veroasteen kiristymisen kokevat yrittäjät, joiden nettovarallisuus on noin 700 000 euroa. Kaikista suurimmilla nettovarallisuuksilla yrittäjät puolestaan hyötyvät huojennetun osingon euromääräisen rajan nousemisesta.

4 Loppupäätelmät

Tässä muistiossa on tarkasteltu yrittäjän kokonaisveroasteen muutoksia siirryttäessä nykyjärjestelmästä hallituksen budjettiriihessä 29.8.2013 ehdottamaan järjestelmään (RIIHI 3). Esimerkkilaskelmista käy ilmi, että yrityksestä nostettavan tulon kokonaisveroaste on RIIHI 3:ssa varsinkin pienillä nettovarallisuuksilla hyvin lähellä nykyjärjestelmää.

Verojärjestelmien välille alkaa muodostua eroja nettovarallisuuden kasvaessa. Tällöin yrittäjä hyötyy huojennetun osingon euromääräisen rajan noususta 60 000 eurosta 150 000 euroon. Tulojen noustessa hyvin suuriksi veroaste-ero pienenee vähitellen hyvin pieneksi.

Kehysriihessä 4.4.2013 ehdotetun osinkoverojärjestelmän havaittiin keventävän yrityksestään suuria tuloja nostavien yrittäjien verotusta. Keveneminen oli pääosin seurausta ansiotulo-osingon käsitteen poistumisesta. Hallituksen tekemän korjausehdotuksen myötä veromuutoksesta hyötyvien yrittäjien määrä pienenee merkittävästi. RIIHI 3:n eroakin nykyjärjestelmässä vain parametrien osalta.

Aineistolaskelmien perusteella RIIHI 3:ssa ehdotetut verojärjestelmän muutokset vaikuttavat yrittäjiin melko vähän. Suurimmalla osalla yrittäjiä veroaste pysyy lähes ennallaan tai nousee hieman. Suurimmat havaitut veroasteen muutokset ovat noin viisi prosenttiyksikköä molempiin suuntiin. Keskeisin syy veroasteen nousulle on huojennetun osingon verotuksen kiristyminen. Tämä yhdessä yhteisöverokannan ja tuottoasteen alenemisen kanssa johtaa nykyjärjestelmää korkeampaan kokonaisveroasteeseen. Tälle ryhmälle on ominaista, että nykyinen veroaste on varsin matala. Havaitut veroasteen alenemiset ovat puolestaan seurausta huojennetun osingon euromääräisen rajan noususta, joka kokonaisuutena keventää kokonaisveroastetta yrityksillä joiden nettovarallisuus on suuri.